

دوره دوازدهم

شهریور ماه ۱۳۹۸

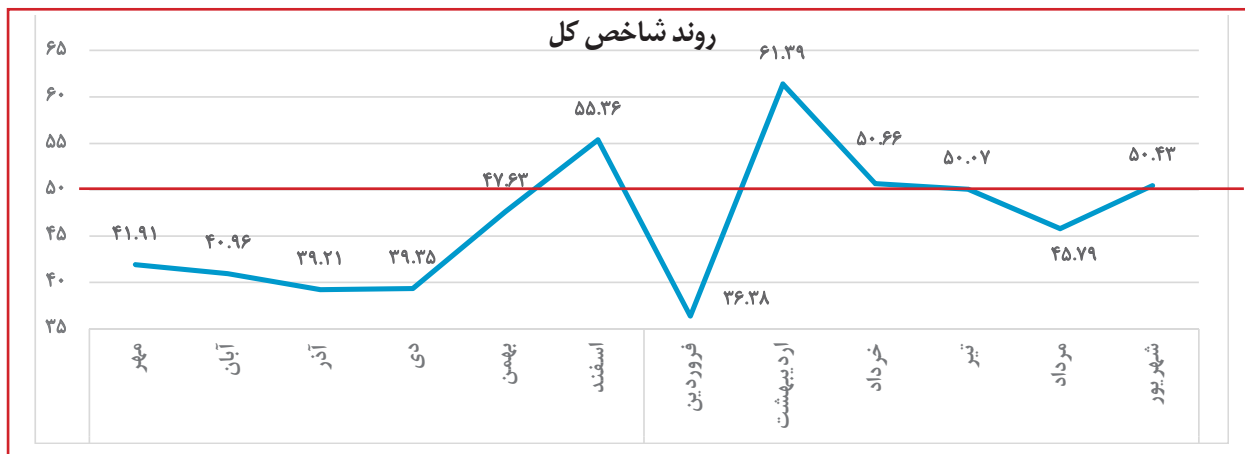
معاونت اقتصادی

گزارش طرح شاخص مدیران خرید (PMI) صنعت - شهریور ۱۳۹۸

شامخ شهریور ۱۳۹۸ ← ۵۰/۴۳

چکیده:

- ✓ عدد شامخ کل (۵۰/۴۳)، نشان‌دهنده رونق در بخش صنعت در شهریور ماه نسبت به ماه گذشته (۴۵/۷۹) است.
- ✓ شاخص سرعت انجام و تحویل سفارش (۵۹/۳۰) در شهریور، بیشترین میزان شاخص در بین ۵ مولفه اصلی شامخ بوده است.
- ✓ شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (۵۴/۳۱) همچنان به روند افزایشی خود در چهار ماه گذشته ادامه داده است.
- ✓ شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان (۴۵/۰۸) کمترین مقدار شاخص در بین ۵ مولفه اصلی شامخ در این ماه بوده است.
- ✓ شاخص انتظارات تولید در ماه آینده نیز با رقم ۶۵/۲۳، ادامه خوش‌بینی فعالان اقتصادی برای بهبود وضعیت بخش صنعت در مهر ماه را پیش‌بینی می‌کند.
- ✓ به نظر می‌رسد کماکان وضعیت تولید با رونق جدی مواجه نشده، علیرغم کاهش قابل توجه در قیمت محصولات، همچنان میزان فروش و صادرات کالاهای صنعتی با کاهش روبروست و به نظر می‌رسد افزایش تقاضای داخلی و کاهش مشکلات مربوط به صادرات کالاهای می‌تواند راهگشای بخش تولید صنعتی باشد.

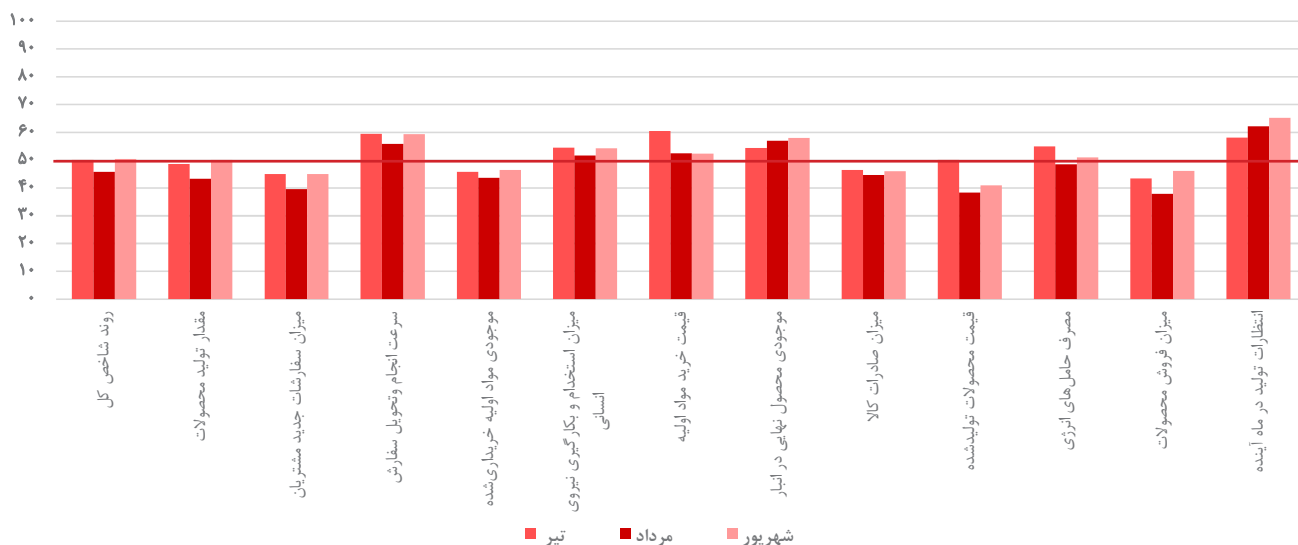

جدول ۱: شاخص صنعت - شاخص مدیران خرید (PMI) شهریور ماه ۱۳۹۸

شاخص	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	شهریور ۹۸
شاخص کل صنعت	۵۰/۰۷	۴۵/۷۹	۵۰/۴۳
مقدار تولید محصولات	۴۸/۶۷	۴۳/۳۸	۵۰/۰۳
میزان سفارشات جدید مشتریان	۴۵/۰۳	۳۹/۶۰	۴۵/۰۸
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۹/۳۹	۵۵/۷۹	۵۹/۳۰
موجودی مواد اولیه خریداری شده	۴۵/۸۰	۴۳/۶۲	۴۶/۴۲
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۴/۵۳	۵۱/۶۹	۵۴/۳۱
قیمت خرید مواد اولیه	۶۰/۴۶	۵۲/۵۵	۵۲/۳۲
موجودی محصول نهایی در انبار	۵۴/۳۶	۵۶/۹۲	۵۸/۰۳
میزان صادرات کالا	۴۶/۴۱	۴۴/۶۵	۴۵/۹۹
قیمت محصولات تولیدشده	۵۰/۰۷	۳۸/۳۵	۴۰/۹۵
مصرف حامل‌های انرژی	۵۴/۹۶	۴۸/۵۷	۵۱/۰۱
میزان فروش محصولات	۴۳/۴۵	۳۷/۸۵	۴۶/۱۴
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۸/۰۶	۶۲/۱۶	۶۵/۲۳

مقایسه شاخص‌ها در سه ماهه گذشته

تحلیل اقتصادی شامخ - شهریور ۱۳۹۸

شاخص کل

شاخص PMI مورد محاسبه در کشورهای مختلف دنیا، بر اساس داده های پانلی از حدود ۴۰۰ شرکت در بخش های تولید صنعتی، خدمات، ساخت و ساز و یا تمام فعالیت های بخش خصوصی تهیه می شود. سوالات پرسشنامه شاخص PMI به نحوی طراحی شده است که اطلاعاتی در خصوص تولیدات صنعتی (میزان تولید، سفارشات جدید داخلی و خارجی، نیروی کار استخدامی و ...)، خدمات (کسب و کارهای جدید، کسب و کارهای صادراتی جدید، هزینه ها و ...)، عمده فروشی (میزان تولید، سفارشات جدید داخلی و خارجی، قیمت فروش و ...) و ساخت و ساز (کل فعالیت ها، ساخت و ساز مسکونی و تجاری، سفارشات جدید و ...) ارائه می دهد. لذا شرکت های مدیریت دارایی از طریق دنبال کردن شاخص های ملی و بخشی در زمینه های رشد، بهره وری، روندهای قیمت و حاشیه سود می توانند از اطلاعات این شاخص در استراتژی ها و مدل های تخصیص دارایی و همچنین در تحلیل عملکرد پورتفوی خود استفاده نمایند. شامخ کل، نشان دهنده تغییرات شرایط کلان است و اطلاعات جزئی تر مربوط به بخش های مختلف اقتصاد می تواند برای صندوق های خرید و فروش سهام و اوراق با بازدهی ثابت نیز راهنمای خوبی در تحلیل و پیش بینی باشد.

در حال حاضر شاخص شامخ در ایران، توسط اتاق ایران و فقط در بخش تولیدات صنعتی تهیه می شود. این شاخص که از مهر ماه سال ۱۳۹۷ تا کنون، همه ماهه مورد محاسبه قرار گرفته است، از سایه رکود بر بخش صنعت کشور حکایت دارد و وضعیت را (بجز در ماه های اسفند و اردیبهشت) همواره بدتر از ماه قبل و یا با تغییر جزئی نسبت به ماه قبل گزارش کرده است. وضعیت در متغیرهای مقدار تولید، میزان سفارشات جدید و میزان فروش نیز تقریباً به همین ترتیب بوده است. میزان صادرات و موجودی مواد اولیه طی این ماه ها مدام رو به کاهش بوده است اما در مورد بکارگیری نیروی انسانی وضعیت تفاوت داشته به نحوی که تا قبل از اردیبهشت ماه، هرماه با کاهش اشتغال صنعتی مواجه بوده ایم که پس از آن میزان اشتغال در این بخش تقریباً ثابت مانده است. قیمت مواد اولیه روند صعودی نشان می دهد که در دو ماه اخیر به طور نسبی ثابت مانده است. قیمت محصولات تولید شده نیز همواره صعودی بوده است که در دو ماه اخیر نسبت به ماه قبل کاهش نشان می دهد. نوسان زیرشاخص موجودی انبار حول عدد ۵۰ نیز حکایت از حفظ موجودی انبار توسط فعالان اقتصادی دارد. نکته جالب توجه آن است که علی رغم شرایط مذکور، فعالان اقتصادی از دی ماه سال ۱۳۹۷ تاکنون (بجز در اسفندماه)، همواره انتظار افزایش تولید برای ماه آتی را داشته اند که می توان این خوش بینی را به اعتماد فعالان اقتصادی نسبت به قول مسئولین در رفع مشکلات داخلی و تحرکات دیپلماتیک دولت برای کاهش و یا حذف تحریم های خارجی نسبت داد.

لاستیک و پلاستیک

شامخ کلی به دست آمده برای صنایع لاستیک و پلاستیک در شهریورماه معادل ۴۷/۵ است. به عبارت دیگر در شهریور ماه نسبت به ماه گذشته وضعیت عمومی این صنعت اندکی بدتر شده است. در این ماه این صنعت در میزان فروش محصولات کاهش چشمگیری را تجربه کرده است (۳۶/۷). این میزان کمترین عدد در میان سایر صنایع می باشد درحالی که قیمت مواد اولیه کاهش اندکی داشته (۴۶/۷) و از طرف دیگر موجودی انبار محصول افزایش یافته است (۵۳/۳). همچنین بنابر اعلام فعالان اقتصادی صنعت لاستیک و پلاستیک میزان سفارشات جدید در شهریور ماه نسبت به ماه گذشته کاهش شدیدی را نشان می دهد (۳۶/۷) و میزان تولید نیز کاهش یافته است (۴۳/۳). علیرغم تمام این موارد صادرات محصول افزایش اندکی نشان می دهد (۵۶/۷). مصرف حامل های انرژی نسبت به ماه گذشته افزایش اندکی نشان می دهد (۵۳/۳). با توجه به اینکه عدد موجودی انبار محصول این صنعت، نشان از یک افزایش جزئی نسبت به ماه قبل دارد (۵۳/۳) و با توجه به ماهیت محصولات تولیدی این صنایع و همچنین گرمای تابستان در شهریور ماه به طور احتمالی می توان افزایش در مصرف حامل های انرژی را به این دو مورد نسبت داد.

نکته حائز اهمیت در شامخ شهریور ماه صنعت لاستیک و پلاستیک این است که فعالان اقتصادی این صنعت همچون مردادماه، در شهریورماه نیز انتظار بهبود وضعیت تولید در ماه آتی را داشته اند (۶۰) اما عملاً انتظار بهبود در مرداد ماه در شهریور ماه محقق نشده است. نکته حائز اهمیت دیگر کاهش در قیمت محصولات تولید شده در صنعت لاستیک و پلاستیک نسبت به ماه گذشته است (۴۰). باید به این نکته توجه داشت که به جز صنایع کانی های غیر فلزی که تغییری نداشته است (۵۰) در تمام صنایع در شهریور ماه شاهد کاهش قیمت محصولات تولیدی هستیم. در خصوص صنایع لاستیک و پلاستیک با توجه به کاهش بهای محصولات صنعت شیمیایی که ماده اولیه این صنعت محسوب می شود و همچنین کاهش قیمت جهانی نفت در شهریور ماه تا قبل از حمله به تاسیسات نفتی آرامکو، می توان کاهش بهای محصولات نهایی این صنایع را منطقی دانست.

فرآورده های نفت و گاز

شامخ کل برای این صنعت در شهریور ماه عدد ۴۷/۹ بدست آمده که حاکی از تضعیف جزئی وضعیت عمومی این صنعت در شهریور نسبت به مرداد است. با وجود کاهش سفارشات جدید (۴۰/۴) و کاهش اندک قیمت مواد اولیه (۴۴/۲)، میزان تولید کاهش اندکی را نشان می دهد (۴۸/۱). از طرف دیگر، میزان فروش به شدت کاهش یافته است (۳۸/۵). در نتیجه موجودی انبار محصول شدیداً افزایش داشته است (۶۵/۵). این شواهد رکود در بازار محصولات این صنعت را نشان می دهند. همچنین صادرات محصولات و فرآورده های نفت و گاز نیز کاهش قابل ملاحظه ای داشته است (۴۰/۴). این عدد در مقایسه با افت شدید صادرات در ماه قبل اندکی کمتر است اما باز هم نشان از کاهش در میزان صادرات محصولات این صنعت در شهریورماه نسبت به مرداد ماه دارد که می تواند از دیگر دلایل کاهش تولید در شهریور ماه باشد. تشدید تحریم های امریکا علیه ایران (تحریم بانک مرکزی) و

خصوصاً تحریم صنعت نفت و گاز از یک سو و رکود در بازارهای منطقه ای از قبیل عراق و افغانستان از سوی دیگر می‌تواند مهمترین عوامل اثرگذار بر کاهش شدید صادرات محصولات این صنایع باشد.

در خصوص این صنعت باید به چند واقعیت توجه داشت، بر اساس نتایج طرح شامخ، از آذر ماه سال گذشته هر ماه وضعیت تولید صنایع نفت و گاز نسبت به ماه قبل بدتر شده است. همچنین میزان سفارشات جدید هر ماه نسبت به ماه قبل تنزل داشته و میزان سفارشات جدید هر ماه نسبت به ماه قبل تضعیف شده است. این روند برای موجودی مواد اولیه نیز به همین منوال بوده است. شامخ کلی این صنعت هم حاکی از بدتر شدن وضعیت عمومی صنعت در هر ماه نسبت به ماه قبل بوده است. شاید بتوان این امر را به گسترش دامنه تحریم های صنعت نفت و گاز کشور مرتبط دانست.

عدد به دست آمده برای زیر شاخص انتظارات ۵۹/۶ است. این بدان معناست که فعالان این صنعت نسبت به ماه آینده خوش بین بوده و انتظار بهتر شدن وضعیت این صنعت را دارند. اما باید توجه داشت که عدد مربوط به انتظارات فعالان این صنعت نسبت به ماه آینده در فروردین، اردیبهشت، خرداد و مرداد نیز بالاتر از ۵۰ بوده یعنی انتظار فعالان این صنعت نسبت به بهبود وضعیت در ماه آینده از ابتدای سال جاری وجود داشته اما در عمل در سال ۱۳۹۸ هر ماه با کاهش تولید و کاهش سفارشات جدید مواجه شده اند که میتواند ناشی از فضای کسب و کار مبهم و تشدید تاثیر تحریم ها در این صنعت باشد. این امر پیش بینی فعالان این صنعت در کوتاه مدت را مختل نموده است. استمرار خوش بینی فعالان این صنعت نسبت به آینده حاکی از شرایط نابسامان تولید این صنایع دارد. به نظر می‌رسد امیدواری مستمر نسبت به بهبود شرایط بر خلاف آنچه که همواره در عمل محقق شده است حاکی از فعالیت این بنگاه ها با سود نزدیک به صفر و بالاتر از نقطه تعطیلی بنگاه باشد.

باید به این نکته توجه داشت که به جز هفته آخر شهریور ماه روند قیمت نفت نزولی بود. در پی حمله به تأسیسات نفتی آرامکو و اختلال در عرضه ۵ درصد از تولید نفت خام در بازار جهانی، روند کاهشی قیمت نفت معکوس و به افزایش ۲۰ درصدی در قیمت جهانی نفت تبدیل شد. لذا انتظار می رود این افزایش قیمت به افزایش بهای قیمت خوراک پالایشگاه ها در ماه آینده منتج شود.

نساجی

پایین ترین عدد شامخ صنعت در شهریور ماه متعلق به صنعت نساجی با عدد شامخ ۴۰/۹۱ بوده است. فعالان اقتصادی در شهریور ماه وضعیت کلی صنعت نساجی را نامساعد توصیف کرده‌اند. شاهد این مدعا کاهش میزان تولید (با عدد شامخ ۳۶/۳۶)، کاهش میزان سفارشات جدید (با عدد شامخ ۳۱/۸۲) و کاهش میزان موجودی مواد اولیه (با عدد شامخ ۳۱/۸۲) است. کاهش چشم‌گیر میزان فروش (با عدد شامخ ۱۳/۶۴) علی‌رغم کاهش قیمت محصولات (با عدد شامخ ۳۱/۸۲) نشان دهنده عمق رکود حاکم بر این صنعت در شهریورماه است. افزایش موجودی محصول در انبار (با عدد شامخ ۷۲/۷۳) نیز مؤید عدم وجود تقاضا برای محصولات نساجی در این ماه بوده است. بحث کاهش فروش در ماه‌های اخیر، همواره یکی از چالش‌های پیش‌روی فعالان این صنعت بوده که نیاز به توجه جدی به این صنعت را مطرح می‌سازد.

یکی از مشکلات موجود به زعم فعالان این صنعت، بحث واردات بی‌رویه مواد اولیه است که علی‌رغم امکان تولید آن در داخل، واردات بی‌رویه سبب شده تا تولیدکنندگان در رقابت قیمتی شکست بخورند و لذا بازار مواد اولیه صنعت نساجی روزهای پرتنشی را سپری می‌کند. با این حال افزایش انتظارات تولید در ماه آینده (با عدد شاخص ۷۲/۷۳) نشان دهنده امیدواری فعالان صنعت به افزایش تولید و فروش در ماه آینده است که بخشی از آن ممکن است به دلیل آغاز فصل پاییز و انتظار افزایش تقاضا برای برخی از منسوجات خاص صنعتی و غیرصنعتی باشد.

در مجموع باید گفت اگرچه حال صنعت نساجی در این روزها خوب نیست، اما در صورت توجه دولت به این صنعت و تلاش برای احیای ظرفیت‌های بلااستفاده، پتانسیل رشد بسیار بالایی در انتظار این صنعت خواهد بود. مهمترین مسئله سر و سامان دادن به بازار مواد اولیه مورد نیاز صنعت و جلوگیری از واردات بی‌رویه است، سپس بحث نوسازی ماشین‌آلات و تکنولوژی تولید که در صورت انجام، می‌تواند ایران را به صادرکننده‌ای جدی در این صنعت تبدیل نماید. همچنین با توجه به سهم ۶۰ درصدی فرش ماشینی از صادرات و ارزآوری صنعت نساجی و مشکلاتی که در ماه‌های اخیر به واسطه اعمال مجدد تحریم‌ها بر اقتصاد تحمیل و موجبات کاهش صادرات این محصول را فراهم آورده است، راهکارهایی از جمله تعریف جوایز و مشوق‌های صادراتی به کشورهای همسایه که ذائقه نساجی آن‌ها به ایران شبیه‌تر است و نیز چاره‌اندیشی برای تامین نقدینگی مورد نیاز کارگاه‌ها، از مواردی است که می‌تواند در جهت افزایش کیفیت و کاهش قیمت تمام شده به تولیدکنندگان داخلی کمک کرده و آنان را برای حضور قوی‌تر و موثرتر در بازارهای رقابت جهانی آماده سازد.

ماشین‌سازی و لوازم خانگی

صنعت ماشین‌سازی و لوازم خانگی شامل ساخت محصولات رایانه‌ای، الکترونیکی و نوری، تولید تجهیزات برقی و تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده است که بر مبنای گزارش شامخ شهریورماه در شرایط کلی مناسب به سر نمی‌برد. تغییرات برخی از مؤلفه‌های این صنعت در شهریورماه نیز مؤید این امر است. در شهریورماه مؤلفه میزان سفارشات جدید به شدت کاهش یافته است. ضمن آنکه موجودی محصول (انبار) نیز به نسبت مردادماه افزایش قابل توجهی یافته است. میزان فروش محصولات و همچنین مقدار تولید محصولات نیز به نسبت ماه قبل اندکی کاهش یافته است. علاوه بر موارد ذکر شده، شواهد حاکی از وجود قاچاق در این صنعت دارد که شرایط را برای فعالیت فعالان این حوزه دشوار کرده است. تمامی این موارد در صورت تداول طی ماه‌های آتی می‌تواند ادامه فعالیت بخش خصوصی در این صنعت را با مشکلات جدی روبرو کند.

مؤلفه مقدار تولید این صنعت از ابتدای سال (به غیر از فروردین‌ماه که به دلیل تعطیلات نوروزی تولید کاهش داشته است) تا مردادماه همواره در شرایط

بهبود هرچند اندک به نسبت ماه قبل عنوان شده بود و کاهش رقم شامخ مربوط به این مؤلفه به زیر ۵۰ برای اولین بار رخ داده است. با این وجود مؤلفه انتظارات تولید در ماه آینده حاکی از آن است که فعالان این حوزه کاهش مقدار تولید خود در شهریورماه را مقطعی و ناپایدار به حساب آورده‌اند. شاید به همین علت است که موجودی مواد اولیه نیز به نسبت ماه قبل اندکی بهبود یافته است. در مردادماه موجودی مواد اولیه به شدت کاهش عنوان شده بود. به نظر می‌رسد کاهش هرچند اندک مؤلفه قیمت خرید مواد اولیه نیز در بهبود موجودی مواد اولیه مؤثر بوده است. قیمت خرید مواد اولیه در شهریورماه برای اولین بار پس از گذشت ۹ ماه از آذرماه سال ۹۷ تاکنون به نسبت ماه قبل کاهش گزارشی شده است.

صنایع کانی غیر فلزی

بر اساس دسته بندی کدهای ISIC مهمترین محصولات صنایع کانی‌های غیر فلزی عمدتاً در بخش راه و ساختمان مورد استفاده قرار می‌گیرند. بنابراین تغییرات در بخش ساخت و ساز منجر به کاهش یا افزایش تقاضای محصولات گروه کانی‌های غیر فلزی و به تبع آن کاهش یا افزایش تولید، موجودی انبار و فروش محصولات این صنایع می‌شود. شامخ کل این گروه در شهریور ماه ۴۶/۱ بدست آمده که از بدتر شدن جزئی وضعیت کلی این صنعت در شهریور ماه نسبت به ماه گذشته حکایت دارد. بیشترین عدد شامخ مربوط به قیمت محصولات تولید شده در بین صنایع مختلف مربوط به گروه کانی‌های غیر فلزی می‌باشد هرچند که این عدد تغییری را نشان نمی‌دهد (۵۰). به عبارت دیگر در حالی که قیمت محصولات تولیدی سایر گروه‌ها کاهش یافته قیمت محصولات این گروه تغییری نیافته است. به دلیل رکود شدید در بخش ساخت و ساز، عدد شامخ مربوط به میزان سفارشات جدید افت قابل توجهی را در شهریور ماه نشان می‌دهد (۳۵). همچنین میزان فروش محصولات نیز کاهش یافته است (۴۷/۵). در شهریور ماه سال ۱۳۹۸، تعداد معاملات آپارتمان‌های مسکونی شهر تهران به ۲/۸ هزار واحد مسکونی رسید که نسبت به ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب ۱۵/۳ و ۷۳ درصد کاهش نشان می‌دهد. با توجه به کاهش سفارشات جدید سرعت تحویل سفارشات نسبت به ماه گذشته افزایش یافته که منطقی به نظر می‌رسد (۵۷/۵).

شامخ قیمت خرید مواد اولیه شهریور ماه در گروه کانی‌های غیر فلزی بیشترین رقم در بین تمام گروه‌ها بدست آمده است (۷۲/۵). این در حالی است که قیمت مواد اولیه عمده گروه‌های صنعتی در شهریور ماه کاهش نشان داده است (تمام گروه‌ها به جز کانی‌های غیر فلزی، وسایل نقلیه و قطعات وابسته و صنایع غذایی). زیر شاخص موجودی مواد اولیه ۴۵ بدست آمده که نشان دهنده کاهش خفیف موجودی مواد اولیه نسبت به ماه قبل است. این کاهش توأم با افزایش شدید قیمت خرید مواد اولیه، کاهش شدید در میزان سفارشات جدید، تولید و فروش محصول حکایت از رکود عمیق این صنعت دارد. البته بر اساس اعداد بدست آمده در شامخ صنایع کانی‌های غیر فلزی فعالان اقتصادی این صنعت همواره انتظار بهبود تولید در ماه پیش رو را داشته‌اند اما در عمل محقق نشده است. شاید بتوان این امر را به تعمیق رکود شدیدتر از تصورات فعالان این گروه نسبت داد. این تضاد بین آنچه فعالان اقتصادی انتظار داشته و آنچه محقق شده است موضوع مهمی است که می‌تواند ناشی از تحولات مبهم حاکم بر این صنعت در بازار مواد اولیه و همچنین تقاضای محصولات باشد.

صنایع فلزی

در گزارش شهریورماه صنایع فلزی، تغییر قابل توجهی در شرایط کلی صنعت مشاهده نمی‌شود. مقدار تولید محصولات به نسبت ماه قبل تغییری نکرده است. البته موجودی محصول در انبار تا حدودی افزایش یافته است که دلیل این امر می‌تواند بدتر شدن هرچند اندک میزان سفارشات جدید و همچنین میزان فروش محصولات در شهریورماه به نسبت مردادماه باشد که سبب شده محصولات تولیدشده ولی فروش نرفته در انبار قرار گیرند.

از جمله نکات قابل توجه گزارش رقم شامخ مربوط به مؤلفه انتظارات تولید در ماه آینده است. مؤلفه انتظارات تولید در ماه آینده در حالی ۶۸/۶۶ گزارش شده است که نظر به شرایط کلی صنعت صنایع فلزی طی ماه‌های اخیر و همچنین بازار تقاضای خارجی و داخلی این محصولات به سختی می‌توان آینده روشنی به صورت خاص در کوتاه مدت برای این صنعت متصور شد. در حال حاضر به علت رکود بازار مسکن تقاضای محصولات این صنعت در داخل کشور کاهش یافته است. از طرفی به علت تحریم‌های خارجی و همچنین محدودیت‌های صادراتی داخلی دسترسی به بازارهای بین‌المللی نیز برای صادرکنندگان این صنعت دشوار شده است.

صنایع غذایی

بر اساس گزارش شامخ شرایط کلی صنایع غذایی در شهریورماه اندکی (رقم شامخ ۵۵/۱۵) بهبود یافته است که ناشی از مشاهده مقدار ناچیزی بهبود در مؤلفه‌های اصلی شامخ یعنی مقدار تولید محصولات (رقم شامخ ۵۵/۱۰)، میزان سفارشات جدید (رقم شامخ ۵۳/۰۶)، سرعت انجام و تحویل سفارش (رقم شامخ ۶۰/۲۰) و میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی (۵۹/۱۸) است.

موجودی مواد اولیه نیز همچنان در شرایط بد و کاهش گزارشی شده است. دلایل مختلفی می‌توان برای این امر عنوان کرد. از جمله دلایل این امر قیمت خرید مواد اولیه است که همچنان در حال افزایش گزارشی شده است. البته با توجه به روند کاهش رقم شامخ مؤلفه قیمت خرید مواد اولیه از اذر ۹۷ تا کنون به وضوح مشخص است که در هر ماه به نسبت ماه قبل از تعداد فعالانی که قیمت خرید مواد اولیه را افزایشی عنوان کرده‌اند کاسته شده است. لذا به نظر می‌رسد طی ماه‌های اخیر بازار مواد اولیه صنایع غذایی تا حدودی به ثبات رسیده است. با توجه به مطالب عنوان شده می‌توان چنین برداشت کرده که تولیدکنندگان با امید به کاهش بیشتر قیمت خرید مواد اولیه در بازار، تامین نهاده‌های تولید خود را به تاخیر می‌اندازند. ضمن آنکه در ماه‌های اخیر نیز به علت کاهش میزان فروش محصولات و افزایش موجودی محصول در انبار رغبتی به خرید مواد اولیه و افزایش تولید خود نداشته‌اند.

صنایع شیمیایی

مهمترین شرکت‌های فعال در این صنعت در حوزه رنگ و پوشش‌ها، لوازم بهداشتی، تولیدکنندگان شوینده و تعدادی دارویی هستند. شامخ کل

گروه صنایع شیمیایی حکایت از بهبود خیلی جزئی وضعیت عمومی این صنعت در مرداد ماه نسبت به ماه گذشته دارد (۵۲/۱). به طور کلی در عمده زیرشاخص‌ها عدد شامخ بدست آمده برای صنایع شیمیایی نشان از عدم تغییر وضعیت این صنعت دارد. مقدار تولید محصول این صنعت تغییری نداشته (۵۰/۸) و میزان سفارشات نیز به همین ترتیب بوده است (۵۰). از میزان صادرات اندکی کاسته شده (۴۴/۷)، سرعت انجام و تحویل سفارشات تغییری نداشته (۵۰/۸) و موجودی انبار مواد اولیه تغییر محسوسی را نشان نمی‌دهد (۵۱/۵) و موجودی انبار محصول در شهریور ماه (۵۴/۵) اندکی افزایش داشته است (۵۴/۵۵)، که با توجه به عدم تغییر در تولید محصولات (۵۰/۷۶) و سفارشات جدید (۵۰/۰۰)، می‌توان آنرا متاثر از کاهش صادرات (۴۴/۷۰) و کاهش فروش محصولات این صنایع (۴۶/۲۱) دانست.

زیرشاخص سرعت انجام و تحویل سفارش در صنایع شیمیایی با عدد ۵۰/۷۶ که نشان از عدم تغییر داشته و در بین ۱۲ صنعت مورد بررسی کمترین نمره را کسب کرده است. با وجود اینکه، موجودی مواد اولیه با آن که تغییر محسوسی را در شهریور ماه ۹۸ نسبت به ماه قبل نشان نمی‌دهد (۵۱/۵)، بعد از گروه ماشین‌سازی و لوازم خانگی، دارای بالاترین عدد شاخص در بین صنایع مختلف است.

قیمت محصولات تولیدی این گروه در شهریور ماه با کاهش مواجه بوده که به نظر می‌رسد به دلیل روند کاهشی قیمت نفت (به جز هفته آخر شهریور ماه) باشد. همچنین فعالان این صنعت نسبت به تولید ماه آینده خوشبین هستند و انتظار بهبود تولید را دارند. (۶۲/۹) این خوشبینی را شاید بتوان به امیدواری نسبت به گشایش‌های سیاسی در افق پیش‌رو و تصمیم دولت برای نظارت و کنترل واردات دارو نسبت داد. در مجموع این صنعت در کنار صنایع فلزی در شهریور ماه وضعیت پائینی را تجربه کرده است. شایان ذکر است که تحریم‌های جدید آمریکا علیه بانک مرکزی می‌تواند بر هزینه‌های واردات دارو تاثیر گذاشته و تقاضای داروهای ساخت داخل را تقویت نماید.

چوب، کاغذ و مبلمان

وضعیت صنایع چوب، مبلمان و کاغذ در شهریورماه با عدد شامخ ۴۶/۷۹ تفاوت چندانی با ماه قبل نداشته و نامساعد بودن وضعیت مقدار تولید محصولات (با عدد شامخ ۴۶/۷۹)، میزان سفارشات جدید (با عدد شامخ ۴۰/۴۸) و عدم تغییر در موجودی مواد اولیه و میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی، نشان‌دهنده رکود حاکم بر این صنعت است؛ به نحوی که کاهش در قیمت محصولات تولید شده (با عدد شامخ ۲۸/۵۷) نیز نتوانسته محرکی قوی برای افزایش تقاضا در این صنعت باشد. بخشی از این رکود می‌تواند به دلیل کاهش چشمگیر تقاضای مردم برای مبلمان و همچنین محصولات ساخته شده با چوب‌های مصنوعی (از جمله کابینت و دکور) و تبدیل شدن آن به نوعی کالای لوکس باشد که در شرایط کنونی، خرید آن برای بسیاری از اقشار جامعه امکان‌پذیر و به صرفه نیست. این در حالی است که افزایش سرعت انجام و تحویل سفارش (با عدد شامخ ۷۱/۴۳) مؤید آمادگی تولیدکنندگان برای عرضه در صورت وجود تقاضای مؤثر است. همچنان ادامه‌دار شدن مشکلات موجود در بازار کاغذ و بحث احتکار آن همچنان در صدر اخبار این صنایع قرار داشته که موجبات کاهش تقاضا در بازار کاغذ را علی‌رغم کاهش قیمت انواع کاغذ، فراهم آورده است. لذا علی‌رغم افزایش انتظارات تولید در ماه آینده (با عدد شامخ ۶۶/۶۷) که می‌تواند ناشی از آغاز سال تحصیلی و به دنبال آن انتظار افزایش تقاضا در بخش کاغذ است، در صورت عدم رسیدگی جدی دولت به مشکلات پیش روی تولیدکنندگان این بخش، تداوم شرایط سخت واردات مواد اولیه، طولانی شدن روند رکود تورمی و کاهش سرمایه در گردش واحدهای تولیدی به سبب رکود، می‌تواند آسیبی جدی به این صنعت و صنایع وابسته آن وارد نماید.

وسایل نقلیه و قطعات وابسته

گزارش شامخ شهریورماه وسایل نقلیه و قطعات وابسته حاکی از مشاهده بهبود اندک در این صنعت است. مقدار تولید محصولات، میزان سفارشات جدید و سرعت انجام و تحویل سفارش از جمله مؤلفه‌های اصلی اثرگذار بر رقم شامخ کل این صنعت هستند که به نسبت ماه قبل بهبود یافته‌اند. مشکل موجودی مواد اولیه در صنعت نیز همچنان به قوت خود باقی است به گونه‌ای که برای دهمین ماه پی‌درپی فعالان این حوزه موجودی مواد اولیه را به نسبت ماه قبل در شرایط بدتر ارزیابی کردند.

از نکات قابل توجه گزارش شهریورماه افزایش میزان فروش محصولات است. با توجه به افزایش مقدار تولید محصولات در این ماه به نسبت ماه قبل و عدم تغییر موجودی محصول در انبارها به نظر می‌رسد فعالان این حوزه توانسته‌اند به میزان تولید خود در این ماه، به بازار عرضه داشته باشند. به نظر می‌رسد بازگشت از تعطیلات تابستانه فعالان این حوزه در مرداد و جبران تولید و عرضه در شهریورماه دلیل این امر باشد. ضمن آن که در ماه‌های اخیر وزارت صمت برای جلوگیری از تکرار مشکلات به وجود آمده در این صنعت در سال ۹۷ نظارت خود بر خودروسازان را افزایش داده است. ایجاد سازوکار همکاری صنایع دفاع با قطعه‌سازان برای تأمین قطعات خودروهای ناقص و فشار بر خودروسازان برای رفع تعهدات خود تا پایان سال جاری از جمله این اقدامات است.

از نکات مهم دیگر می‌توان به مؤلفه انتظارات تولید در ماه آینده این صنعت اشاره کرد که رقم ۷۰ گزارش شده است. این رقم جز بالاترین ارقامی است که این مؤلفه در بین صنایع کسب کرده است. دلیل این امر را می‌توان شروع نیمه دوم سال عنوان کرد. چراکه بررسی روند فعالیت این صنعت گویای آن است، تولیدات این صنعت در نیمه دوم سال بیش از نیمه اول سال (دارای ایام تعطیلی بسیار) است.

پوشاک و چرم

وضعیت صنعت پوشاک و چرم در شهریور، مطابق با آنچه فعالان این صنعت در ماه گذشته و در قالب انتظارات تولید در ماه آینده پیش‌بینی نموده بودند، بهبود داشته است. افزایش میزان تولید (با عدد شامخ ۵۷/۱۴)، افزایش سرعت انجام و تحویل سفارش (با عدد شامخ ۷۱/۴۳) و نیز افزایش میزان

استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (با عدد شامخ ۶۴/۲۹) نشان از بهبودی در وضعیت کلی صنعت در شهریور ماه است. نکته قابل توجه در این ماه کاهش چشمگیر قیمت خرید مواد اولیه (با عدد شامخ ۲۱/۴۳) و همین‌طور کاهش قیمت محصولات تولید شده (با عدد شامخ ۲۵) است، اما با توجه به عدم تغییر میزان فروش، به نظر می‌رسد میزان زیادی از افزایش تولید به انبار محصولات منتقل شده که این مسئله با کاهش میزان سفارشات جدید (با عدد شامخ ۴۲/۸۶) و افزایش موجودی محصول در انبار (با عدد شامخ ۸۲/۱۴) مطابقت دارد. در واقع بر خلاف روال همیشگی و شرایط خاص بازار در شهریورماه که انتظار افزایش تقاضای پوشاک از سمت مصرف‌کننده و نیز انتظار افزایش فروش از سمت تولیدکننده و حراج پایان فصل وجود داشت، اما این اتفاق حادث نشد و تغییری در میزان فروش نسبت به ماه قبل گزارش نشده است. بخشی از این مسئله ناشی از کاهش قدرت خرید مردم و کوچک شدن سبد کالای مصرفی آنهاست که به گفته فعالان این صنعت، سبب کاهش چشمگیر میزان فروش علی‌رغم کاهش قیمت محصولات شده است. بعلاوه، به‌رغم حمایت‌های انجام شده از تولید داخلی، همچنان نیمی از گردش مالی در بازار پوشاک ناشی از قاچاق است که رفع آن، اهتمام و توجه بیش از پیش مسئولان را می‌طلبد.

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص Purchasing Manager's Index (PMI)، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص PMI توسط مؤسسه مدیریت عرضه (ISM) برای ایالات متحده آمریکا و مؤسسه بین‌المللی IHS MARKIT برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که در فارسی به اختصار شامخ نام‌گذاری شده است و بر اساس پرسشنامه‌ای برگرفته از روش مؤسسه مزبور در ایران محاسبه می‌شود، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب‌وکارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده، یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۰/۵ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۱۰۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، با انجام بررسی‌های لازم، برای نخستین بار در مهرماه ۱۳۹۷ به اجرای طرح شامخ پرداخته و این شاخص را برای بخش صنعت ارائه کرده است. پرسشنامه الکترونیکی شامخ در انتهای هر ماه توسط حدود ۴۰۰ کارگاه صنعتی فعال و بزرگ که سهم عمده‌ای در اشتغال، تولید و ایجاد ارزش افزوده اقتصادی در صنعت کشور دارند، تکمیل می‌شود. در این طرح بنگاه‌ها با استفاده از طبقه‌بندی بین‌المللی کلیه فعالیت‌های اقتصادی (ISIC.Rev4) در ۱۲ گروه صنعتی به شرح زیر طبقه‌بندی و از آنها آمارگیری اینترنتی به عمل می‌آید: ۱- صنایع غذایی، ۲- صنایع نساجی، ۳- صنایع پوشاک و چرم، ۴- صنایع شیمیایی، ۵- صنایع فلزی، ۶- صنایع لاستیک و پلاستیک، ۷- صنایع ماشین‌سازی و لوازم خانگی، ۸- صنایع فرآورده‌های نفت و گاز، ۹- صنایع کانی غیرفلزی، ۱۰- صنایع تولید وسایل نقلیه و قطعات وابسته، ۱۱- صنایع چوب، کاغذ و مبلمان و ۱۲- سایر صنایع. پرسشنامه شامخ شامل ۱۲ پرسش است. در محاسبه شامخ صنعت، ضریب اهمیت هر یک از صنایع نیز مورد توجه قرار می‌گیرد.

برای طراحی پرسشنامه و وزندهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شاخص بخش صنعت در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰.۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

جدول ۲: وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید - شهریور ۱۳۹۸

شاخص	پلاستیک و لاستیک	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع فلزی غیر فلزی کانی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و مبلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و چرم	سایر صنایع
شاخص گروه	۴۷.۵	۴۷.۹	۴۰.۹	۴۷.۹	۴۶.۱	۵۱.۳	۵۵.۲	۵۲.۱	۴۶.۸	۵۷.۵	۵۵.۷	۳۶.۸
مقدار تولید محصولات	۴۳.۳	۴۸.۱	۳۶.۴	۴۷.۳	۵۰.۰	۵۳.۰	۵۵.۱	۵۰.۸	۳۵.۷	۶۳.۳	۵۷.۱	۳۵.۷
میزان سفارشات جدید	۳۶.۷	۴۰.۴	۳۱.۸	۳۳.۸	۳۵.۰	۴۸.۵	۵۳.۱	۵۰.۰	۴۰.۵	۶۰.۰	۴۲.۹	۲۸.۶
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۶.۷	۵۱.۹	۵۴.۵	۶۲.۲	۵۷.۵	۵۹.۰	۶۰.۲	۵۰.۸	۷۱.۴	۶۰.۰	۷۱.۴	۵۷.۱
موجودی مواد اولیه	۳۶.۷	۴۴.۲	۳۱.۸	۵۲.۷	۴۵.۰	۴۸.۵	۴۵.۹	۵۱.۵	۵۰.۰	۴۶.۷	۵۰.۰	۷.۱
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۶۰.۰	۵۷.۷	۵۴.۵	۵۶.۸	۵۰.۰	۴۹.۳	۵۹.۲	۵۸.۳	۵۰.۰	۵۰.۰	۶۴.۳	۵۰.۰
قیمت خرید مواد اولیه	۴۶.۷	۴۰.۴	۳۱.۸	۴۷.۳	۷۲.۵	۴۶.۳	۵۶.۱	۵۸.۳	۴۲.۹	۶۱.۷	۲۱.۴	۷۱.۴
موجودی محصول (انبار)	۵۳.۳	۶۱.۵	۷۲.۷	۶۸.۹	۶۰.۰	۵۸.۲	۵۴.۱	۵۴.۵	۵۴.۸	۵۰.۰	۸۲.۱	۴۲.۹
میزان صادرات کالا	۵۶.۷	۴۰.۴	۵۴.۵	۴۱.۹	۵۰.۰	۴۵.۵	۴۴.۹	۴۴.۷	۴۲.۹	۴۸.۳	۳۹.۳	۵۰.۰
قیمت محصولات تولیدشده	۴۰.۰	۴۴.۲	۳۱.۸	۴۰.۵	۵۰.۰	۴۰.۳	۴۴.۹	۴۰.۲	۲۸.۶	۴۵.۰	۲۵.۰	۵۰.۰
مصرف حامل‌های انرژی	۵۳.۳	۵۳.۸	۴۰.۹	۴۴.۶	۵۷.۵	۴۷.۰	۵۵.۱	۵۰.۸	۵۰.۰	۵۶.۷	۶۰.۷	۴۲.۹
میزان فروش محصولات	۳۶.۷	۳۸.۵	۱۳.۶	۴۳.۲	۴۷.۵	۴۷.۸	۴۹.۰	۴۶.۲	۴۵.۲	۶۶.۷	۵۰.۰	۴۲.۹
انتظارات تولید در ماه آینده	۶۰.۰	۵۹.۶	۷۲.۷	۶۰.۸	۵۷.۵	۶۸.۷	۶۶.۳	۶۲.۹	۶۶.۷	۷۰.۰	۶۷.۹	۷۱.۴